

Gestionar el present pensant en el futur

Una millor gestió dels residus, a través de sistemes com la recollida porta a porta o el pagament per generació, no només suposarà un estalvi econòmic.

Unes estratègies adequades i innovadores també ajudaran a reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle i combatre així l'escalfament global del planeta.

Reportatge de Nicolas Tomás

Només a casa nostra, a Catalunya, es produeixen al voltant de 3,58 milions de tones anuals de residus. O el que és el mateix: segons les dades proporcionades per l'Agència de Residus de Catalunya (ARC), i que inclouen també la producció de les empreses i comerços, cada català genera de mitjana gairebé mitja tona de residus cada any. Una quantitat que, acumulada en un mateix lloc, donaria per omplir fins a dotze vegades el Camp Nou fins a la bandera. En aquest context, són més necessàries que mai estratègies orientades a millorar la recollida i la gestió dels residus.

Una de les experiències més interessants en aquest sentit és la del porta a porta al Pallars Sobirà, un sistema que ha estès a tots els municipis de la comarca. En el marc del projecte europeu SCOW (Selective Collection of Organic Waste), el Pallars Sobirà ha instaurat la recollida selectiva en tot el seu territori, que funciona des del passat 18 de març. Cada fracció de residus –orgànica, vidre,

paper i la resta– és separada i deixada davant de cada casa a partir d'un calendari establert segons els dies de la setmana. Abans de ser instaurat aquest sistema, la recollida selectiva al Pallars Sobirà era del 32%. Només un mes després de la seva entrada en funcionament, aquest percentatge va pujar fins al 80%.

Els avantatges del porta a porta compensen els seus inconvenients. S'aconsegueixen uns nivells de recollida i recuperació més alts i regulars, es retiren els contenidors de la via pública –i així es recupera espai públic i es fan desaparèixer males olors–, desapareix l'anonimat i hi ha més coresponsabilitat, la recollida és més propera i individualitzada, augmenta el percentatge que participa de la recollida selectiva, hi ha un control de qualitat directe, es poden aplicar taxes per generació de residus... El cost net global és favorable. Per contra, el seu cost econòmic és una mica més superior i implica un canvi d'hàbits important per a moltes llars i

estar subjecte a un horari de lliurament més estricte.

Actualment, el sistema de recollida porta a porta està instaurat en més de 130 municipis catalans, cobrint una població aproximada de 300.000 habitants. Les comarques que ho lideren són el Pallars Sobirà, l'Alt Camp, Osona, el Priorat i la Terra Alta. En aquests municipis, abans de la implantació del porta a porta, la recollida selectiva de residus era del 19,4%. Després de la seva implantació, el percentatge va arribar fins al 70,3%. També, cinc anys després de la seva aplicació, s'ha aconseguit reduir un 17,6% la generació de residus. Aquests municipis són els que tenen uns nivells de recuperació de residus més elevats. Al voltant de 530 quilos per cada tona són desviats de l'abocador.

Una de les experiències internacionals que des de l'Agència de Residus de Catalunya observen amb molta atenció i interès és la de la ciutat italiana de Milà. Amb una població –1,3 milions d'habitants– una mica inferior a la de

Barcelona, Milà realitza la recollida porta a porta de les cinc fraccions, que es recullen dues vegades per setmana, un dia només per a la matèria orgànica i la resta i un altre dia per a les cinc fraccions. Els resultats, amb una recollida selectiva que en aquests moments supera el 50% dels residus generats, són molt positius. Ara, en els pròxims mesos, la ciutat italiana té previst instaurar un altre sistema, el de pagament per generació.

Els sistemes de pagament per generació de residus són l'opció més justa a l'hora d'assignar els costos dels serveis i, també, d'incentivar la reducció i la recollida selectiva. Consisteix essencialment en el pagament de la taxa d'escombraries en funció dels residus que una llar o comerç realment genera i del servei que s'obté. Per a això cal identificar els veritables generadors de residus i establir un sistema de mesura de la quantitat de residus, com ara el pagament per volum, el pagament per pes o el pagament per bosses estandarditzades. El que s'aconsegueix d'aquesta manera és que qui

contamina més, paga més. Els qui millor fan la feina són compensats amb un incentiu econòmic. Els qui la fan pitjor són castigats pagant una taxa més elevada.

Una de les experiències de referència a Catalunya és la d'Argentona, a la comarca del Maresme. Sota el nom de "Taxa Justa", va ser dels municipis pioners a Catalunya a instaurar el sistema de pagament per generació, el març de 2010. Ja des de 2004 hi funcionava el sistema porta a porta. Abans, tots els ciutadans d'Argentona pagaven una taxa de recollida de 151 euros. Després de la implantació del sistema de pagament per generació, en paguen una de 95 euros i la resta de la despesa depèn de les bosses que hagin de comprar, una mica més cares que les habituals. Els serveis de recollida de residus municipals només recullen les bosses estandarditzades, confeccionades pel mateix Ajuntament.

Un cas semblant, i anterior en el temps, és el de Torrelles de Llobregat, que el 2003 –de forma pionera a

Catalunya i l'Estat espanyol– va implantar el sistema porta a porta conjuntament amb una modificació de la taxa d'escombraries i un model segons el qual ciutadans i comerços paguen d'acord als residus generats. L'Ajuntament de Torrelles ven les bosses especials a través de comerços col·laboradors, a les quals va incorporada la taxa d'escombraries. En el cas dels comerços s'han creat bosses estandarditzades més grans.

En qualsevol sistema de gestió de residus, també en el de pagament per generació, és imprescindible la transparència, especialment de cara als usuaris, que han de saber què se'n fa dels residus que ells aboquen i són recollits i que han de tenir la certesa que aquests són reciclats. Per aquest motiu agafa molta importància una bona tasca de comunicació, que s'ha de dur a terme amb posterioritat a la implantació del model i a través de la qual s'han de transmetre i posar en coneixement del ciutadà els resultats del sistema de residus implementat en el seu municipi. →

→ **Lluitar contra el canvi climàtic**

El passat 12 de desembre es va anunciar, en finalitzar la cimera de París COP21, un pacte global contra el canvi climàtic que, amb caràcter vinculant, obliga els països a reduir les seves emissions de diòxid de carboni. La lluita contra el canvi climàtic i l'escalfament no es pot separar de la gestió dels residus. L'informe europeu de 2012 suggereix que el sector dels "residus" representa poc més del 3% de les emissions dels gasos d'efecte hivernacle a la Unió Europea dels 28 Estats. A primera vista, podria semblar que es pot fer poc respecte a això, però diversos estudis assenyalen que la contribució potencial de la prevenció i gestió de residus a la reducció d'aquestes emissions podria ser molt més gran que el total d'emissions causades pel mateix sector. Les reduccions d'emissions derivades d'aquesta gestió dels residus supera amb escreix el nivell d'emissions reportades pel mateix sector.

"Catalunya, que ha estat present a la cimera, està fermament compromesa a lluitar contra el canvi climàtic mitjançant diverses iniciatives legislatives i de planificació estratègica i transversal", expliquen des de l'Agència de Residus de Catalunya. I afegeixen en aquesta mateixa direcció: "És per aquest motiu que la nova planificació al voltant de la prevenció i gestió dels residus de Catalunya (PRECAT20), emmarcada en el conjunt d'estratègies que ens han de permetre avançar cap a una economia

circular i baixa en carboni, contempla un conjunt d'objectius i actuacions que ho faran possible".

Per a tot plegat, serà necessari transformar el model i canviar el paradigma. L'any 2014, la recollida selectiva de residus a Catalunya va ser del 28%. Tot i que s'ha progressat respecte del passat, els objectius plantejats tant a curt com a llarg termini són ambiciosos. Les previsions futures apunten cap a un percentatge del 65% per a l'any 2030. S'ha de treballar en diversos fronts, com ara a incrementar la quantitat i qualitat de recollida i innovar en models eficients. "En el context actual, la transició cap a estratègies d'economia circular és un repte que transformarà el model de gestió de residus i que dona un sentit a les polítiques de gestió inserint-les en un marc d'estalvi i d'ús eficient dels recursos materials i energètics", asseguren des de l'ARC.

En aquest context, la ciutadania té un paper fonamental, protagonista, i més encara la política municipal, les institucions locals. Així ho veuen des de l'Agència de Residus de Catalunya: "Els ens responsables de la gestió tenen ara l'oportunitat de conduir aquest canvi de paradigma, fent un salt qualitatiu en sistemes de recollida, fiscalitat, sensibilització, etc. Serà aquest i no cap altre l'escenari de futur per al qual cal treballar". Els ciutadans i els ajuntaments, en part, també tenen el futur dels seus fills i neta a les seves mans. ●

Amb la COP21 es veu que la UE és qui millor ha fet els deures i que Catalunya és una de les regions que millor ho ha fet, mentre que la resta de l'Estat encara està molt enrere. La UE té un objectiu de reciclatge del 50% pel 2020, mentre que Catalunya l'ha fixat en el 60%. Una bona gestió de residus millora la resposta davant el canvi climàtic, el gest diari de separar els residus i convertir-los en recursos aprofitables estalvia matèries primeres i emissions.

— **Per arribar a aquests objectius on cal incidir?**

— Caldrà treballar en diversos fronts. Per a moltes fraccions s'haurà d'incrementar tant la quantitat recollida com la qualitat. Serà necessari innovar en models de gestió més eficients i, alhora, la totalitat de residus hauran de ser tractats abans de la seva deposició, cosa que contribuirà tant a incrementar la valorització material com a disminuir la quantitat i l'impacte dels residus dipositats, que l'any 2013 hauria de representar com a màxim un 10% del total generat.

— **Són un instrument útil i eficaç les taxes a l'hora de reduir la generació de residus?**

— Volem enfortir el cànon als municipis, que es gravi l'entrada en dipòsit i incineració de residus amb l'objectiu de fomentar una recollida selectiva de qualitat. Pel 2016 l'entrada de residus en dipòsit passarà de 19 €/t a 24,5€/t i la d'incineració de 9€/t a 12,7 €/t; cosa que comportarà un increment de la recaptació de 27 milions a 41 milions d'euros. Seguint aquesta línia, volem incrementar anualment el cànon cinc euros fins a l'any 2020. Recaptarem molt més, i més diners retornarem als ens locals. Serà més costós per als Ajuntaments portar a dipòsit o incinerar els residus que recollir-los selectivament.